

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Zvlášť zranitelné oběti trestných činů

Bakalářská práce

Particularly vulnerable victims of crime

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Mgr. Martina Slámová

AUTOR PRÁCE

Jakub Šikl

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Ve Kroměříži, dne 3. 3. 2023

Jakub Šikl

Poděkování

Mé vřelé poděkování patří vedoucí bakalářské práce JUDr. Mgr. Martině Slámové za příjemné jednání, cenné rady a odborné vedení mé bakalářské práce. Rád bych poděkoval také mé rodině za podporu během studia.

Anotace

Obětí trestného činu se může, ať už s jistou mírou přičinění nebo bez něj, stát kdokoliv z nás. Tato bakalářská práce se zabývá specifickou podkategorií obětí trestných činů, a to zvláště zranitelnými oběťmi trestných činů. Na tuto kategorii obětí nahlíží především z pohledu trestního práva, ale na pomoc si bere i zdroje z jiných právních odvětví (psychologie, sociologie, kriminologie). V bakalářské práci je po uvedení obecných pojmů (například oběť trestného činu, poškozený) blíže vymezen pojem zranitelnost a zvláště zranitelná oběť trestného činu. Poté je předloženo základní dělení zvláště zranitelných obětí trestných činů podle zákona č. 45/2013 Sb.. Jednotlivé kategorie jsou blíže analyzovány. Dále tato bakalářská práce představuje specifická práva zvláště zranitelných obětí trestných činů. V neposlední řadě komparuje českou právní úpravu se zahraniční.

Annotation

Any of us can become a victim of crime, with or without some degree of complicity. This bachelor thesis focuses on a specific sub-category of victims of crime, namely particularly vulnerable victims of crime. It looks at this category of victim primarily from the perspective of criminal law, but also draws on sources from other branches of law (psychology, sociology, criminology). After introducing general terms (e.g. crime victim, victim), the bachelor thesis defines the concepts of vulnerability and particularly vulnerable crime victim in more detail. Then the basic division of particularly vulnerable victims of crime according to Act No. 45/2013 Coll. is presented. The individual categories are analysed in more detail. Furthermore, this bachelor thesis presents the specific rights of particularly vulnerable victims of crime. Last but not least, it compares Czech legislation with foreign.

Klíčová slova

Zvláště zranitelná oběť, poškozený, pachatel, trestní právo, trestný čin, viktimologie, děti, senioři, hendikepované osoby, oběti obchodování s lidmi

Key words

A particularly vulnerable victim, victim, offender, criminal law, crime, victimology, children, seniors, disabled persons, victims of human trafficking

Obsah

Úvod	7
1. Základní pojmy	9
1. 1. Trestní právo.....	9
1. 2. Viktimologie	10
1. 3. Trestný čin	11
1. 4. Oběť trestného činu	12
1. 5. Poškozený	13
1. 6. Pachatel trestného činu	14
2. Zvlášť zranitelná oběť trestného činu	15
2. 1. Pojem	15
2. 2. Zranitelnost z pohledu psychologie	16
2. 3. Zranitelnost z pohledu kriminologie (viktologie)	18
3. Jednotlivé skupiny zvlášť zranitelných obětí trestných činů	20
3. 1. Děti	20
3. 2. Osoba, která je vysokého věku (senioři)	22
3. 3. Osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením (hendikepované osoby)	24
3. 4. Oběti trestného činu obchodování s lidmi.....	26
3. 5. Oběti znásilnění	27
3. 6. Oběti trestného činu týrání svěřené osoby a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	27
3. 7. Oběti trestného činu teroristického útoku	28
3. 8. Další zvlášť zranitelné oběti trestných činů	29
3. 8. 1. Oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.....	30
3. 8. 2. Oběti trestného činu zahrnujícího nátlak, násilí nebo pohrůžku násilí	31
3. 8. 3. Oběti trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob	32
3. 8. 4. Oběti trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny.....	33

4. Speciální a některá další práva zvláště zranitelných obětí trestných činů.....	34
4. 1. Právo na bezplatnou odbornou pomoc.....	34
4. 2. Právo na zastupování zmocněncem bezplatně	36
4. 3. Právo na ochranu při výslechu nebo při podání vysvětlení.....	38
4. 4. Některá další práva zvláště zranitelných obětí trestných činů.....	41
5. Porovnání české a slovenské právní úpravy zvláště zranitelných obětí trestných činů	44
Závěr.....	46
Seznam použitých zdrojů	48
Monografie a komentáře	48
Časopisy.....	49
Právní předpisy.....	49
Soudní judikatura.....	50
Elektronické zdroje	50
Obrázky	53

Úvod

Obětí trestného činu se může, ať už s větším podílem nebo s menším podílem přičinění stát kdokoliv z nás. Někdy se člověk stane obětí trestného činu, i když tomu nikterak nepřispěje, nikoho neprovokuje. Určitou míru prevence proti tomu, abychom se stali obětí trestného činu praktikujeme všichni. Přesto existují skupiny osob, které jsou k tomu, aby se staly obětí trestné činu více náchylné a mají i menší možnosti prevence. Typickým příkladem je kategorie dětí. Děti jsou ještě životem a světem nezkušené a jsou také více důvěřivé. Z tohoto důvodu je pro pachatele trestného činu snadnější na nich trestnou činnost spáchat. Stejně tak je větší šance, že spáchání takové trestné činnosti pachateli projde, aniž by byl odhalen.

Dětem se spolu s například seniory, oběťmi domácího násilí nebo oběťmi trestného činu v sexuální oblasti přisuzuje vyšší míra zranitelnosti. Představitelům tzv. kategorie zvláště zranitelných obětí trestných činů je vzhledem k jejich vyšší míře zranitelnosti a větší náchylnosti k tomu stát se obětí trestného činu v trestním právu věnována větší pozornost a jsou jim přisuzována specifická práva.

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy dostupných zdrojů čtenáři představit méně známou problematiku zvláště zranitelných obětí trestných činů. Dále mu osvětlit, proč je taxativně vymezeným kategoriím obětí trestných činů věnována zvláštní pozornost ze strany zákonodárce. V bakalářské práci jsem si stanovil následující hypotézy.

Předpokládám, že:

H1: Zvláště zranitelným obětem trestných činů je v trestním právu věnována dostatečná pozornost.

H2: Problematika zvláště zranitelných obětem trestných činů je v našich podmínkách upravena dostatečně a s relevancí, jež si zasluhuje.

Práce má formu literární rešerše. Zjištěné poznatky vycházejí z analýzy rozličných (nejen) trestněprávních podkladů, jako jsou zákony trestního práva, komentáře k těmto zákonům, odborné články, monografie, judikatura soudů.

Zajímavé poznatky přinesla komparace české právní úpravy se zahraniční právní úpravou. Vzhledem k blízkosti právních systémů jsem si pro porovnání vybral Slovenskou republiku a její právní úpravu této problematiky. Kromě zmiňovaných metod analýzy a komparace byla užitá metoda syntetická a statistická.

Bakalářská práce je koncipovaná do několika částí, které na sebe logicky navazují. V první kapitole bakalářské práce jsou vymezeny základní pojmy z oblasti trestního práva, jež mají vazbu k tématu bakalářské práce, tedy k zvláště zranitelným obětem trestných činů. Jedná se mimo jiné o pojmy trestní právo, trestný čin, poškozený, oběť trestného činu, pachatel trestného činu, viktimologie a další. Druhá kapitola rozebírá pojmy zvláště zranitelná oběť a zranitelnost. Třetí kapitola rozebírá jednotlivé kategorie zvláště zranitelných obětí trestných činů. Čtvrtá kapitola bakalářské práce pojednává o specifických právech zvláště zranitelných obětí trestných činů, například právu na bezplatnou odbornou pomoc, právu na zesílenou ochranu před druhotnou újmou, právu na zabránění kontaktu zvláště zranitelné oběti trestného činu s pachatelem a další. Pátá a poslední kapitola porovnává českou trestněprávní úpravu zvláště zranitelných obětí trestných činů se slovenskou trestněprávní úpravou. Výsledky analýzy podkladů, můj náhled na problematiku zvláště zranitelných obětí trestných činů a výsledky porovnání zmiňované problematiky se slovenskou právní úpravou jsou shrnuty v závěru této bakalářské práce. Použitá odborná literatura a další zdroje jsou součástí jmenného seznamu na úplném závěru bakalářské práce.

1. Základní pojmy

1. 1. Trestní právo

Je odvětvím práva veřejného. Veřejné právo je právo s nerovnými vztahy. Stát v těchto vztazích vystupuje jako subjekt nadřazený a může tak nařizovat ostatním subjektům povinnosti, ovšem jen v mezích zákona.

Trestní právo je souhrnem právních norem, které chrání práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky před jednáními společensky škodlivými, pokud k jejich ochraně nepostačují prostředky jiných odvětví práva.¹

Trestní právo můžeme v tom nejobecnějším rozdělení rozdělit na trestní právo hmotné a trestní právo procesní. Trestní právo hmotné určuje konkrétně trestné činy a sankce, které za spáchání těchto trestných činů hrozí. Trestní právo procesní upravuje fungování orgánů činných v trestním řízení, což jsou dle zákona soudy, státní zástupce a policejní orgán, upravuje jejich práva a povinnosti. Trestní právo hmotné a procesní se vzájemně doplňuje a jedno bez druhého by nemohlo samostatně existovat a fungovat.²

Mezi základní prameny trestního práva patří zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“) a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) (dále jen „trestní řád“). Pramenů trestního práva je však více, a to kupříkladu zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona

¹ NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 7. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3.

č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě) a další. Z hlediska předmětu této práce je významný zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů) (dále jen „zákon o obětech trestných činů“).

1. 2. Viktimologie

Viktimologie je odvětví kriminologie, které se zabývá oběťmi. Předmětem zájmu viktimologie v širším slova smyslu nejsou jen oběti trestných činů, ale mohou to být i oběti například životních katastrof nebo jiných událostí.³

Viktimologie zkoumá osobu oběti, její psychický stav před spácháním trestného činu a po spáchání trestného činu, jehož byla obětí. Zabývá se též interakcí mezi pachatelem a obětí trestného činu, a to jak před spácháním trestného činu, tak po spáchání trestného činu. Pro viktimologii jsou typické některé pojmy.

Pojmem viktimizace rozumíme proces, kdy se osoba stává obětí trestného činu. Rozlišuje se primární, sekundární a terciální viktimizace. Primární viktimizací rozumíme proces způsobování újmy oběti bezprostředně při spáchání trestného činu. Sekundární viktimizací rozumíme tzv. druhotné zraňování. Může jít o případ, kdy je dané oběti trauma, které musela během primární viktimizace prožívat, připomínáno v průběhu trestního řízení (kupříkladu při výslechu). V důsledku dochází k tomu, že si oběť začne stejným traumatem procházet podruhé. K sekundární viktimizaci může dojít rovněž prostřednictvím „senzacechtivých“ médií, jež o trestném činu informují veřejnost. Terciální viktimizace nastává, když ani po delší době není oběť schopna se s trestným činem na ní spáchaným vyrovnat. Taková oběť trestného činu nezřídka začne obviňovat sama sebe, že si za všechno mohla sama a začne se stávat obětí ještě více, než obětí byla po samotném spáchání trestného činu vůči ní.⁴

³ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁴ JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

Pojem viktimnost znamená určitou predispozici člověka stát se obětí trestného činu, tedy soubor vnějších a vnitřních jevů, které danou osobnost ohrožují, a které mají vliv na to, že se daná osobnost stane obětí trestného činu.⁵

1. 3. Trestný čin

Trestný čin trestní zákoník v § 13 odst. 1 definuje jako *protiprávní čin, který trestní zákoník označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně*. Podle § 111 téhož zákona se trestným činem rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.

Trestný čin musí být popsán v trestním zákoníku v době spáchání trestného činu pachatele, jinak daný čin trestný není a pachatel za něj nemůže být potrestán.⁶ Podle odst. 2 § 13 trestního zákoníku *k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti*.

Trestným činem se rozumí čin, který je společensky škodlivý⁷, tedy škodí státu nebo jiným subjektům, které stát prostřednictvím práva chrání.⁸

Každý spáchaný trestný čin má svůj objekt, subjekt, objektivní stránku a subjektivní stránku.

Trestné činy trestní zákoník v § 14 rozděluje podle jejich závažnosti a s tím související výše trestů za ně hrozící na přečiny a zločiny. Zvláštní podskupinou zločinů jsou zvláště závažné zločiny.

⁵ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁶ Blíže viz §1 trestního zákoníku.

⁷ Blíže viz § 12 odst. 2 trestního zákoníku.

⁸ NOVOTNÝ, František. Trestní právo hmotné. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

1. 4. Oběť trestného činu

Trestní řád pojem oběť trestného činu nijak nespécifikuje. Pojem oběť trestného činu upravuje zákon o obětech trestných činů. Oběť se podle § 2 odst. 2 tohoto zákona *rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena škoda nebo nemajetková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil nebo měl obohatit*. Obětí trestného činu je podle odstavce 3 též fyzická osoba, jejímuž příbuznému v pokolení přímém nebo sourozenci, osvojenci, osvojiteli, registrovanému partnerovi, druhovi nebo osobě, která poskytovala oběti trestného činu výživu, byla způsobena smrt prostřednictvím spáchaného trestného činu.

Dle § 3 odst. 1 zákona o obětech trestných činů je třeba považovat za oběť *každou osobu, která se cítí být obětí spáchaného trestného činu, nevyjde-li najevo opak nebo nejde-li zcela zjevně o zneužití postavení oběti podle tohoto zákona. Existují-li pochybnosti o tom, zda je oběť zvlášť zranitelnou, je třeba ji za zvlášť zranitelnou považovat. Na postavení oběti nemá vliv, pokud nebyl pachatel zjištěn nebo odsouzen*.

Právnícká osoba být obětí trestného činu nemůže.

Status oběti trestného činu nezávisí na tom, zda pachatel byl odsouzen za daný trestný čin, nebo zda trestný čin spáchala osoba, která nemá trestní odpovědnost.⁹

Oběti trestných činů mají svá práva v rámci trestního řízení a po něm. Specifická práva mají zvlášť zranitelné oběti trestných činů, o kterých se bude psát v dalších kapitolách.

Oběť trestného činu může a nezřídka má postavení poškozeného v trestním řízení.¹⁰

⁹ Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

¹⁰ NOVOTNÝ, František. Trestní právo procesní. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

1. 5. Poškozený

Pojem poškozený je definován v odst. 1 § 43 trestního řádu takto: *Ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková škoda nebo nemajetková újma, nebo ten, na jehož úkor se pachatel trestným činem obohatil.* Poškozeným na rozdíl od oběti trestného činu může být i právnická osoba.¹¹

Negativní vymezení pojmu poškozený je pak dle odst. 2 § 43 trestního řádu následující: *Za poškozeného se nepovažuje ten, kdo se sice cítí být trestným činem morálně nebo jinak poškozen, avšak vzniklá újma není způsobena zaviněním pachatele nebo její vznik není v příčinné souvislosti s trestným činem.*

Poškozený má v rámci trestního řízení svá specifická práva a povinnosti. Mezi taková práva patří možnost poškozeného činit návrhy na doplnění dokazování v dané věci, nahlížet do spisu v dané věci, účastnit se hlavního líčení, účastnit se veřejného zasedání konaného o odvolání v dané věci a před skončením řízení se k dané věci vyjádřit. Pokud poškozený má nárok na náhradu škody proti obviněnému v důsledku spáchaného trestného činu, má právo navrhnout soudu, aby v odsuzujícím rozsudku soud uložil obžalovanému povinnost mu tuto škodu uhradit, tento návrh je nutné učinit nejpozději u hlavního líčení před zahájením dokazování, jinak dané právo na náhradu škody zaniká. Takový návrh musí mít uveden důvod a výši úhrady škody. Poškozený má také právo se všech procesních práv, které osobě v postavení poškozeného náleží, vzdát prohlášením sděleným orgánu činnému v trestním řízení.¹²

¹¹ Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-řízení.aspx>

¹² Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním (trestní řád).

1. 6. Pachatel trestného činu

Pachatele trestného činu definuje odst. 1 a 2 § 22 trestního řádu: 1) *Pachatelem trestného činu je, kdo svým jednáním naplnil znaky skutkové podstaty trestného činu nebo jeho pokusu či přípravy, je-li trestná. 2) Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil jiné osoby, která není trestně odpovědná pro nedostatek věku, nepříčetnost, omyl, anebo proto, že jednala v nutné obraně, krajní nouzi či za jiné okolnosti vylučující protiprávnost, anebo sama nejednala nebo nejednala zaviněně. Pachatelem trestného činu je i ten, kdo k provedení činu užil takové osoby, která nejednala ve zvláštním úmyslu či z pohnutky předpokládané zákonem; v těchto případech není vyloučena trestní odpovědnost takové osoby za jiný trestný čin, který tímto jednáním spáchala.*

Pachatelem trestného činu může být fyzická i právnická osoba¹³. Fyzická osoba může být pachatelem trestného činu pokud splňuje výše uvedené a pokud je trestně odpovědná. Tedy dovršila věku patnácti let (§ 25 trestního zákoníku) a je příčetná (§ 26 trestního zákoníku). Pokud jde o mladistvého, tak musí být i rozumově a mravně dostatečně vyspělá (§ 5 zákon č. 218/2003 Sb.). Pachatelé trestných činů mají v rámci trestního řízení také svá specifická práva a povinnosti.¹⁴

¹³ Blíže viz zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

¹⁴ Zákon č. 40/2009 Sb.: Trestní zákoník.

2. Zvlášť zranitelná oběť trestného činu

2. 1. Pojem

Pojem oběť trestného činu byl již definován v předešlé kapitole, tato práce se však zabývá jen určitým okruhem obětí trestných činů, a to oběťmi zvlášť zranitelnými. Zvlášť zranitelnou obětí rozumíme oběť, která:

- je více náchylná k tomu, aby se stala obětí nebo/a
- je náchylnější ke způsobení další újmy během páchaní nebo po spáchání trestné činnosti na ní samotné.¹⁵

Kdo je zvlášť zranitelnou obětí trestného činu nám upravuje zákon o obětech trestných činů v § 2 odst. 4 následovně:

Zvlášť zranitelnou obětí se pro účely tohoto zákona při splnění podmínek uvedených v odstavci 2 nebo 3 rozumí:

a) dítě,

b) osoba, která je vysokého věku nebo je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením, pokud tyto skutečnosti mohou vzhledem k okolnostem případu a poměrům této osoby bránit jejímu plnému a účelnému uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy,

c) oběť trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku), trestného činu znásilnění (§ 185 trestního zákoníku), trestného činu týrání svěřené osoby (§ 198 trestního zákoníku), trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 trestního zákoníku) nebo trestného činu teroristického útoku (§ 311 trestního zákoníku),

d) oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím, trestného činu spáchaného

¹⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jak posuzovat zranitelnost oběti. Právo a rodina. č. 6/2013, roč. 15. s. 5-12. ISSN 1212-866X.

pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob nebo obětí trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny, jestliže je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.

Ve výčtu jsou pod písmeny a) a c) uvedeny oběti, které jsou typicky zvlášť zranitelné, a nevyžaduje se tudíž splnění žádných dalších podmínek pro přiznání statusu zvlášť zranitelných obětí. Oproti tomu u kategorií pod písmeny b) a d) záleží mnohdy na konkrétní situaci, která činí oběť zvlášť zranitelnou.¹⁶

Jednotlivé skupiny zvlášť zranitelných obětí budou rozebrány v následující kapitole. V této kapitole se zaměřím na pojem zranitelnost, který je pro pochopení této skupiny velmi důležitý.

2. 2. Zranitelnost z pohledu psychologie

Každý člověk je více či méně psychicky zranitelný, ať už si to dokáže přiznat nebo ne.

Každý člověk má své potřeby. Základní potřeby jsou potřeby fyziologické a potřeby bezpečí, dále je to potřeba lásky a sounáležitosti, poté je to potřeba pochopení a uznání, a nakonec je to potřeba sebelásky.¹⁷ Když člověk nezvládá naplnit své fyziologické či psychické potřeby, tak to na něho určitým způsobem negativně působí a může ho to i psychicky zraňovat. Vezměme si za příklad ženu, která vypráví svému kamarádovi, že v práci něco pokazila. Tuto ženu může zraňovat, že v práci nemá patřičné uznání. Protože pocit uznání je lidská potřeba,

¹⁶ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 28, marg. č. 26.

¹⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. 2., rozšířené vydání. Píseň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.

tak žena potřebuje, aby jí její kamarád pocit uznání a pochopení vyjádřil, například sdělením, že za to nemohla. Tímto příkladem jsme vyjádřili i potřebu spolupatičnosti, tedy, že má kamaráda, který jí vyjádří podporu a nemusí být nadále smutná.

Člověk, který delší dobu postrádá základní fyziologické či psychické potřeby, se ocitá pod obrovským stresem a tlakem, který může vést až k neobvyklému způsobu chování daného jedince. Když je psychika zraňována, tak má člověk potřebu toto zranění kompenzovat a kompenzuje ho kupříkladu podrážděností či vztekem.¹⁸

V této bakalářské práci nás však nejvíc zajímá potřeba bezpečí a jistoty, kterou, jak bylo zmíněno výše, potřebuje každý člověk. Potřeba bezpečí a jistoty je hlavní potřeba, která bývá trestnou činností ohrožena. Když je bezpečí člověka ohroženo, je ohrožena i jeho psychika. Za příklad uveďme člověka, na kterém byl spáchán trestný čin sexuální povahy. Takový jedinec často potřebuje pomoc odborníka. Stejně tak to platí mimo jiné pro oběti domácího násilí nebo oběti trestné činnosti obchodování s lidmi. Psychika těchto obětí nemusí být vážně zraněna jen samotným trestným činem, ale hrozí i další újma, kupříkladu v důsledku neopatrného nebo necitlivého přístupu orgánů činných v trestním řízení.¹⁹

¹⁸ Síla zranitelnosti. Validity Foundation [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/sila-zranitelnosti/>

¹⁹ Zvlášť zranitelné oběti. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

Obr. 1 – Maslowova pyramida lidských potřeb

Zdroj: Přirozené hodnoty jako základ spokojeného a úspěšného života. *Kamevéda* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: [www.kameveda.com /cs/rodicovstvi/894-prirozene-hodnoty-jako-zaklad-spokojeneho-a-uspesneho-zivota](http://www.kameveda.com/cs/rodicovstvi/894-prirozene-hodnoty-jako-zaklad-spokojeneho-a-uspesneho-zivota)

2. 3. Zranitelnost z pohledu kriminologie (viktimologie)

Kriminologie je věda, která se zabývá zločinností. Odvětví kriminologie, které se zabývá oběťmi trestných činů, jejich typologií a předpoklady stát se obětí trestného činu se nazývá viktimologie.

V tomto pojetí bude tedy řeč o zranitelnosti osob vůči pachatelům trestných činů. Kriminologie jednoduše řečeno zkoumá, jaké oběti si pachatelé určité trestné činnosti přednostně vybírají a z jakého důvodu. Na základě toho určí, které oběti jsou vzhledem k určitému druhu trestné činnosti více zranitelné a které jsou více zranitelné obecně k více druhům trestné činnosti.²⁰ Také stanoví postup, jak se chovat k osobě, která si prošla primární viktimizací, aby nedošlo k viktimizaci sekundární a co nejvíce se zabránilo viktimizaci terciární.²¹

²⁰ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

²¹ JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

Kriminologie nám také udává, které trestné činy se oznamují méně častěji než jiné. Zabývá se tzv. latentní kriminalitou. Předpokládá se, že u takové formy kriminality může mnohem častěji docházet k pokračování nebo opakování trestné činnosti na určité osobě. Jako příklad lze uvést domácí násilí nebo trestné činy v sexuální oblasti, kde je oznamování procentuálně nižší než u jiných trestných činů, a proto jsou oběti takových trestných činů více zranitelné. O to víc pokud půjde o domácí násilí nebo trestnou činnost v sexuální oblasti páchanou na hendikepované osobě.²²

Kriminologie svou pozornost neupíná jen na oběť, ale i pachatele a zkoumá, v čem daní pachatelé spatřují nejvyšší zranitelnost oběti, proč si myslí, že jim trestný čin projde bez sankce nebo proč si myslí, že oběť bude klást co nejnižší odpor proti. Na základě výsledků dává doporučení, jak takové trestné činnosti předejít a pachatele případně od takové trestné činnosti co nejvíce odradit.²³

²² JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

²³ GRÍVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

3. Jednotlivé skupiny zvlášt' zranitelných obětí trestných činů

Zákon o obětech trestných činů upouští od obecné definice pojmu zvlášt' zranitelná oběť a upírá se cestou taxativního výčtu. Tedy v § 4 odst. 2 přímo vyjmenovává ty kategorie obětí, kterým přiznává vyšší míru zranitelnosti. Jsou jimi: děti, senioři, hendikepované osoby, oběti obchodování s lidmi, oběti trestného činu týrání svěřené osoby a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí, oběti trestného činu teroristického útoku, oběti znásilnění, oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, oběti trestného činu zahrnujícího nátlak, násilí nebo pohružku násilí, oběti trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny a oběti trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob.

Níže stručně vymezím důvody, proč shledávám jako žádoucí, aby na vybrané kategorie obětí trestných činů bylo nahlíženo jako na zvlášt' zranitelné a byla jim přiznána specifická práva nejen v průběhu trestního řízení.

3. 1. Děti

Děti jsou dle českého práva zvlášt' zranitelnou obětí trestného činu. Mezi děti se dle trestního práva řadí všechny osoby mladší 18 let.²⁴

Děti jsou zvlášt' zranitelnou obětí především kvůli omezené možnosti se trestným činům bránit, kvůli nedovršené mentální a fyzické dospělosti.

Trestné činy páchané na dětech v domácnosti bývají často složitěji odhalitelné. Protože jsou tyto činy páchané osobou blízkou, ke které má dítě určitý emocionální vztah, a tak dítě ani nemusí chápat, že to, co mu osoba blízká dělá, je něco zlého. Takové trestné činy však mohou na dítěti zanechat psychické

²⁴ § 126 zákona č. 40/2009 Sb.: Trestní zákoník.

následky, zvláště pokud k trestnému činu páchaném na dítěti dochází dlouhodobě a trestná činnost pachatele je dlouho latentní. Proto je potřeba hledat způsoby, jak takovou trestnou činnost odhalovat včas a zabránit, aby si dítě procházelo sekundární viktimizací ještě jednou v průběhu trestního řízení.²⁵

Vzhledem k výše uvedenému musí být děti před trestnými činy zvlášť chráněny. Dojde-li k trestnému činu na dítěti, musí být s dítětem v průběhu trestního řízení zacházeno velmi citlivě, aby si nemuselo trestným činem procházet znovu. V případě opačného postupu by hrozilo narušení psychického vývoje dítěte. Proto děti mají v průběhu trestního řízení jako oběti své specifické postavení a svá specifická práva.²⁶

S dětmi většinou pracují specialisté, kteří jsou ohledně zacházení s dětskou obětí předem vyškoleni. Při úkonech s dětskou obětí mimo specialisty bývá také vždy přítomen pracovník oddělení sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), který má za úkol dohlížet na dodržování práv dítěte a na neporušování mravního vývoje dítěte ze strany orgánů trestního řízení. Dítě má v trestním řízení právo na zmocněnce, který zasahuje do trestního řízení hájením dítěte a také na důvěrníka, který poskytuje dítěti morální podporu. Výpověď dítěte má před policejním orgánem stejnou váhu jako výpověď dospělé osoby. Dítě bývá vyslýcháno ve speciální výslechové místnosti, aby se předešlo sekundární viktimizaci dítěte. Taková speciální výslechová místnost bývá většinou vybavena běžným nábytkem a je světlá, aby co nejvíc připomínala domácí prostředí. Ve výslechové místnosti bývá většinou při výslechu jen dítě a vyslýchající a ostatní účastníci sledují výslech tajně z místnosti vedle.²⁷

..

²⁵ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Policejní psychologie. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.

²⁶ Dítě jako oběť trestného činu. Šance Dětem [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/dite-jako-obet-trestneho-cinu>

²⁷ Tamtéž

Obr. 2 – Speciální výslechová místnost

Zdroj: V Benešově otevřeli speciální výslechovou místnost pro děti. In: Blesk.cz [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi-z-policejního-deniku/274181/v-benesove-otevřeli-speciální-výslechovou-místnost-pro-děti.html>

Každý procesní úkon, který se s dítětem vede, se dítěti předem vysvětluje, aby dítě nemělo obavy, co ho čeká. Identifikace pachatele a ukazování průběhu páchaní trestného činu pachatelem na dítěti pak může probíhat příkladmo pomocí loutek.²⁸

3. 2. Osoba, která je vysokého věku (senioři)

Stáří často není lehká etapa života, a to nejen kvůli fyzickým a psychickým změnám, které jej provázejí, ale i například z důvodů osamocení. Když člověk již nemá partnera a nemá moc přátel a příbuzní přicházejí na návštěvu méně často, tak to není pro psychiku člověka nic jednoduchého, a proto byla tato skupina zařazena mezi zvlášť zranitelné oběti trestných činů s novelou zákon o obětech trestných činů v roce 2017.

²⁸ Jája a Pája. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>

Senioři jsou právem další skupinou zvláště zranitelných obětí trestných činů. Jedná se o osoby, které dosahují věku, který dává za vznik jejich zranitelnost. Zvláštní zranitelnost těmto osobám ovšem není prisuzována automaticky. *Záleží však na okolnostech případu a poměrech takové osoby, zdali v konkrétním případě jsou takového charakteru, že jí skutečně brání v uplatnění ve společnosti ve srovnání s jejími ostatními členy.*²⁹ Se stářím sice přicházejí ve větším měřítku hrozby zdravotních problémů, ale ne každý šedesátník musí být nemocný, proto je žádoucí, aby k jednotlivým případům bylo přistupováno individuálně.³⁰

Zákonem není stanovena konkrétní věková hranice, kdy člověk začíná patřit mezi seniory. Za hranici se obecně považuje věk 60 až 65 let, protože v této éře života člověk často začíná být více oslabený kvůli svému věku, ať už fyzicky nebo psychicky.³¹

Nauka rozlišuje seniory do 4 kategorií, kde první je zdravý senior, kterému nic nechybí a ničím nestrádá, tedy senior žijící běžným životem. Takový senior nemusí být více zranitelný než člověk v produktivním věku. Další kategorií jsou senioři, kteří jsou znevýhodněni složitou tíživou situací, jakou je třeba složitá finanční situace nebo osamění. Takový senior už má sklony být osobou zranitelnou, protože jeho práh důvěřivosti je mnohem níže než u člověka v produktivním věku a může snadněji naletět podvodníkům, ať už v reálném životě nebo na internetu. Třetí kategorií jsou senioři, kteří strádají fyzicky, tedy mají nějaký druh fyzického omezení nebo postižení, například se jim již těžko chodí. Tyto senioři jsou zranitelní především vzhledem k násilným trestným činům jako jsou loupeže nebo fyzické týrání v domácnosti. Čtvrtou kategorií jsou pak senioři, kteří jsou nemocní duševně, kupříkladu trpí demencí. Tito senioři jsou zranitelní víc než lidé v produktivním věku, protože si nemusejí často uvědomovat svět kolem sebe nebo svět kolem sebe vnímají s určitým omezením, mají určité

²⁹ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 28, marg. č. 29.

³⁰ Senioři v roli oběti a svědka trestného činu. *Bezpečnostní sbory.cz* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/2-2013/seniori_v_rolu_obeti.pdf

³¹ Tamtéž

psychické omezení a nemohou se trestným činům jako je týrání v domácnosti nebo loupeže sami efektivně bránit.³²

Na seniorech není páchána trestná činnost dle statistik nějak razantně více než na ostatních skupinách obyvatel. Rozdíl je však v tom, že když se pachatel rozhodne páchat trestnou činnost na seniorovi, tak to má vždy o něco jednodušší, zvláště pokud se jedná o seniora s určitým omezením. Proto je nutné tuto skupinu více chránit a přiznat jí v průběhu trestního řízení jako oběti více práv.³³

Trestné činy na seniorech jsou také často latentní, zvláště pokud se jedná o týrání osobou blízkou. Senioři se navíc často týrání stydí oznámit nebo se bojí pohružky pachatele. To vše zadává velkou zranitelnost této skupiny obětí.³⁴

3. 3. Osoba, která je postižena fyzickým, mentálním nebo psychickým hendikepem nebo smyslovým poškozením (hendikepované osoby)

Skupina hendikepovaných osob je v mnohém podobná skupině seniorů. Z uvedeného důvodu se společně nachází pod písmenem b). Osoby hendikepované jsou osoby, které mají určité tělesné nebo duševní omezení, které je dělá zranitelnějšími vzhledem k pachateli trestného činu, a proto tyto osoby jsou samostatnou skupinou zvláště zranitelných obětí trestných činů.

Hendikepovaný může být člověk fyzicky, například zranění způsobené nehodou, může mít hendikep ztráty nebo omezení určitého smyslu nebo smyslů nebo hendikep, nebo může mít hendikep psychický, jako třeba retardace. Člověk může mít hendikep od narození nebo zapříčiněný během života například nemocí.³⁵

³² Senioři v roli oběti a svědka trestného činu. Bezpečnostní sbory.cz [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/2-2013/seniori_v_rol_i_obeti.pdf

³³ Tamtéž

³⁴ Tamtéž

³⁵ Postižení požadují větší ochranu před násilím. [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.zijushandicapem.cz/clanky/spolecne-zajmy/lide-s-postizenim-pozaduji-vetsi-ochranu-pred-nasilim-celi-mu-az-dvakrat-casteji-nez-lide-bez-postiz.html>

Nutno podotknout, že stejně jako v případě seniorů, přítomný hendikep ne v každém případě je překážkou plného a účelného uplatnění této osoby ve společnosti. Například *nikoliv každé smyslové poškození brání plnému a účelnému uplatnění této osoby ve společnosti*.³⁶ Člověk s ochrnutou rukou není zvláště zranitelný k trestnému činu podvodu, na druhou stranu pak neslyšící člověk je více zranitelný k trestnému činu loupeže. Shrňme-li, každý hendikepovaný člověk není zvláště zranitelnou obětí a je nutné jednotlivé spáchané trestné činy na hendikepovaných osobách posuzovat případ od případu.

Těžce hendikepované osoby jsou stejně snadnými oběťmi trestné činnosti jako senioři popsaní výše, stejně zde dochází jako u seniorů k vyšší latenci spáchaných trestných činů na nich. Těžce hendikepovaný má kvůli svému omezení rovněž omezené možnosti oznámit trestnou činnost páchanou na své osobě nebo vzhledem k samotné povaze tohoto trestného činu je pro něj náročné takový skutek chápat.

U hendikepovaných osob je mnohem větší podíl trestných činů v sexuální oblasti, zvláště pak u dívek. Ty mohou být snadným terčem například trestného činu znásilnění. Sexuální útoky se mohou opakovat, pokud se jedná o pachatele, který je s hendikepovanou osobou v častém kontaktu. Taková trestná činnost se velmi složitě odhaluje a většinou k odhalení dochází spíše prostřednictvím třetí osoby než oznámením oběti.

Z výše uvedených důvodů musí mít hendikepované osoby v trestním právu a v průběhu trestního řízení dobré podmínky, aby nemusely být ještě více psychicky zatíženy, když se rozhodnou takový trestný čin oznámit.³⁷

³⁶ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Zákon o obětech trestných činů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 32.

³⁷ *Oběti trestných činů s postižením v České republice* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://validity.ngo/-wp-content/uploads/2022/04/National-finding-report-CZ-cze-2-220422.dff>

3. 4. Oběti trestného činu obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi je trestným činem podle hlavy II. dílu 1 Trestné činy proti svobodě zvláštní části trestního zákoníku. V tomto smyslu se bavíme především o obchodování s dospělými osobami, protože veškeré děti jsou již samy o sobě zvláště zranitelnými oběťmi trestných činů.

*Oběti trestného činu obchodování s lidmi vyžadují specifický přístup a jsou náchylnější k sekundární viktimizaci, proto je na ně třeba nahlížet jako na zvláště zranitelné oběti.*³⁸ Zranitelnost těchto obětí vychází především z jejich životní situace (chudoba, válečné konflikty) a vlastních osobnostních podmínek (věk, zdravotní stav, negramotnost), která zde byly ještě před spácháním trestného činu.

Pachatel s obětí zachází jako se zbožím. Oběti obchodování jsou většinou udržovány v těžké psychicky náročné situaci někým druhým a pod pohružkou nebo lstí jsou nuceny k činnosti, kterou dělat z vlastní vůle nechťejí.³⁹

Tyto oběti je třeba včas identifikovat a poskytnout jim následnou záruku pomoci a součinnosti orgánů činných v trestním řízení. Ochrana poskytnutá orgány činnými v trestním řízení má význam i z důvodu prevence sekundární viktimizace. Když oběti obchodování samy nebo někdo jiný za ně oznámí trestnou činnost, která je na nich páchána, může jim nebo jejím blízkým hrozit nebezpečí i v rámci trestního řízení.

K sekundární viktimizaci ovšem může dojít i ze strany orgánů činných v trestním řízení. Proto je nutné se k těmto obětem chovat s ohleduplností, působit na ně psychicky kladně a snažit se, aby si nemusely během trestního řízení procházet stejným trestným činem ještě jednou.

³⁸ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Zákon o obětech trestných činů. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 33.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

3. 5. Oběti znásilnění

Trestný čin znásilnění patří mezi trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, které jsou uvedeny v hlavě III. zvláštní části trestního zákoníku. Trestný čin je definován v § 185 takto: *Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti.*

Oběti znásilnění bývají zvláště psychicky zasaženy. Běžná je přítomnost posttraumatické poruchy.

Často nedochází k oznámení oběti o takovém spáchaném skutku orgánům činným v trestním řízení, což vede k vysoké míře latence u tohoto druhu trestné činnosti.⁴⁰

Vzhledem k tomu, že je čin pro oběť psychicky náročný, je nutné zabránit v průběhu trestního řízení k možnosti sekundární viktimizace oběti z přičinění orgánů činných v trestním řízení. Proto je žádoucí, aby tyto osoby měly své specifické postavení a specifická práva v průběhu trestního řízení.

3. 6. Oběti trestného činu týrání svěřené osoby a trestného činu týrání osoby žijící ve společném obydlí

Jedná se o trestné činy v hlavě V. zvláštní části trestního zákoníku. O těchto trestných činech jsem se již zmiňoval v souvislosti s dětmi, seniory a hendikepovanými osobami. Tyto trestné činy však mohou postihnout i jiné osoby, a proto je potřeba mít v zákoně o obětech trestných činů, tyto oběti zvláště specifikované.

Jedná se o trestné činy, které trpí vysokou latencí. Jednak protože je pro oběti těžké učinit oznámení na policii na osobu blízkou, která je týrá, zvláště

⁴⁰ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

když se jedná o pachatele, který má v rámci rodiny určité postavení. Také může od pachatele směrem k oběti docházet k výhrůzkám, proto je nutné těmto obětem oznamování takového skutku co nejvíce ulehčit, jakož i trestní řízení a kontakt se všemi orgány činnými v trestního řízení a poskytnou jim specifická práva a postavení.⁴¹

3. 7. Oběti trestného činu teroristického útoku

Tato kategorie byla do zákona vložena novelou provedenou zákonem č. 56/2017 Sb.

Trestný čin teroristického útoku nalezneme v hlavě IX. zvláštní části trestního zákoníku. Povahu teroristického útoku může mít velké množství skutků, které jsou v tomto zákoně rozepsány. Obecně je teroristický útok trestný čin proti České republice, cizímu státu nebo mezinárodní organizaci a všem jejich komponentám.

Oběti těchto trestných činů jsou řazeny mezi zvlášť zranitelné oběti především kvůli tomu, že žádný člověk nemůže tomu, že se stane obětí teroristického útoku jednoduše předejít. Pachatel takového útoku si často vybírá oběti nahodile, takže oběť nemá k samotnému pachateli žádný vztah ani pachatel k ní. Pachatelovi takového trestného činu jde jen o to poškodit určitý stát, část státu nebo mezinárodní organizaci.⁴² V nemožnosti ovlivnit svůj osud je právě spatřována zranitelnost těchto obětí.

Oběti tedy musí mít v rámci trestního řízení specifičtější postavení vzhledem k tomu, že byly jen prostředníkem v trestné činnosti proti někomu jinému a že se staly obětí, aniž by tomu mohly moc dobře zabránit, což také může dost

⁴¹ DOMÁCÍ NÁSILÍ Příručka pro všechny, kteří jsou ohroženi domácím násilím. *Docplayer* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/22430627-Domaci-nasili-prirucka-pro-vsechny-kteri-jsou-ohrozeni-domacim-nasilim.html>

⁴² ČIHAKOVÁ, Lenka. Oběti trestného činu teroristického útoku. *Semantic Scholar* [online]. [cit. 2023-03-12]. Dostupné z: <https://www.semanticscholar.org/paper/Ob%C4%9B%C5%A5-trestn%C3%A9ho-%C4%8Dinu-teroristick%C3%A9ho-%C3%BAtoku-z-pohledu-%C4%8Cih%C3%A1kov%C3%A1/a714a54b444678ffc6d21b13d4e2792b26e751d0#related-papers>

výrazně zapůsobit na psychiku člověka, a proto je nutné, aby tato skupina byla trestním právním řádem chráněna specifictějším postavením v rámci trestního řízení a vzhledem k orgánům činným v trestním řízení.⁴³

3. 8. Další zvlášť zranitelné oběti trestných činů

Tyto skupiny zvlášť zranitelných obětí trestných činů jsou vyjmenovány v zákoně o obětech trestných činů v § 2 odst. 4 písm. d).

Zranitelnost obětí podle písmene d) vyžaduje individuálního posouzení. *To tedy znamená, že nikoliv každá oběť trestného činu spadajícího do této kategorie bude zvlášť zranitelnou. Například u trestného činu šíření pornografie (§ 191 TrZ) se může pornografické dílo, v němž se projevuje násilí, dostat k adresátovi, kterému se sice takové dílo hnusí, ale zvýšené nebezpečí druhotné újmy u něj nevzniká.*⁴⁴ Jednoduše řečeno je nutné posoudit, zda se o zvlášť zranitelnou oběť v konkrétním případě jedná nebo nejedná.

Aby byl přiznán oběti statut zvláštní zranitelnosti, musí být splněny dvě podmínky. První podmínkou je, že se oběť stala obětí některého z taxativně uvedených trestných činů. Druhou podmínku stanoví sám tento zákon v písmenu d), kde uvádí, že se přihlíží při posuzování zejména k tomu zda: *je v konkrétním případě zvýšené nebezpečí způsobení druhotné újmy zejména s ohledem na její věk, pohlaví, rasu, národnost, sexuální orientaci, náboženské vyznání, zdravotní stav, rozumovou vyspělost, schopnost vyjadřovat se, životní situaci, v níž se nachází, nebo s ohledem na vztah k osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nebo závislost na ní.* Přestože tyto skupiny obětí nemůžeme brát jako obecně zvlášť zranitelné, fakt, že jsou v tomto zákonu vyjmenovány a je na ně kladen

⁴³ GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Zákon o obětech trestných činů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 21.

⁴⁴ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 30, marg. č. 32.

důraz, sám o sobě dokládá, že velké množství těchto obětí zvláště zranitelnými skutečně je.⁴⁵

3. 8. 1. Oběti trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

Trestné činy spadající pod tuto skupinu trestných činů můžeme najít v hlavě III zvláštní části trestního zákoníku. Jedná se o trestné činy sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, kuplířství, prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, účast na pornografickém představení, navazování nedovolených kontaktů s dítětem, vyjma trestného činu znásilnění, který byl novelou zákona vyčleněn zvláště. Do výčtu se navíc dostal trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 hlavy IV zvláštní části trestního zákoníku. Jeho zařazení ovšem Gřivna považuje za sporné: *Nakolik do kategorie trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti spadá i trestný čin svádění k pohlavnímu styku podle § 202 TrZ (trestný čin mimo hlavu III), je sporné. Praktický význam to však nemá, neboť předmětem útoku (a tedy obětí) trestného činu podle § 202 TrZ je dítě, tudíž spadá do kategorie sub a).*⁴⁶

Stejně jako u obětí znásilnění i zde dochází k velké latenci této trestné činnosti. Proto je nutné co nejvíce zařídit kvalitní podmínky pro oběti tohoto typu trestné činnosti v rámci trestního řízení a ulehčit oznamování takového spáchaného skutku pro oběť.⁴⁷

⁴⁵ GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Zákon o obětech trestných činů. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 21.

⁴⁶ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 30, marg. č. 33.

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. Kriminologie. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

3. 8. 2. Oběti trestného činu zahrnujícího nátlak, násilí nebo pohrůžku násilí

Trestných činů, které v sobě jako skutkový znak přímo mají uvedeno násilí nebo trestné činy, u kterých se předpokládá, že násilí zde probíhá, i když se tu jako specifický skutkový znak nezdůrazňuje, je velké množství. Jak uvádí Gřivna, *postačí, pokud bylo násilí (pohrůžka násilím) součástí trestného jednání, aniž by nutně bylo znakem skutkové podstaty trestného činu. Například trestný čin omezování osobní svobody (§ 171 TrZ) neobsahuje znak násilí, přestože bude často průvodním jevem užití násilí.*⁴⁸

Trestným činem zahrnujícím nátlak, násilí či pohrůžku násilí může být trestný čin loupeže (§ 173 trestního zákoníku), vraždy (§ 140 trestního zákoníku), pokus vraždy (§ 140 trestního zákoníku), vydírání (§ 175 trestního zákoníku), ublížení a těžké ublížení na zdraví (§ 145 a § 146 trestního zákoníku), mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (§ 149 trestního zákoníku), zbavení osobní svobody (§ 170 trestního zákoníku) a další.

Pojmy násilí a nátlak nejsou v trestním zákoníku definovány.

Pro definici násilí můžeme použít definici Světové zdravotnické organizace, která násilí definuje takto: *záměrné použití nebo hrozba použití fyzické síly proti sobě samému, jiné osobě nebo skupině či společnosti osob, které působí nebo má vysokou pravděpodobnost způsobit zranění, smrt, psychické poškození, strádání nebo újmu.* Trestní zákoník v § 119 pouze uvádí, že: *Trestný čin je spáchán násilím i tehdy, je-li spáchán na osobě, kterou pachatel uvedl do stavu bezbrannosti lstí nebo jiným podobným způsobem.*

Pohrůžkou násilím se rozumí dání oběti na vědomí, že pokud se nebude chovat tak, jak si „výhružník“ přeje, nebo se něčeho nezdrží, bude „výhružník“ aplikovat na této osobě násilí.⁴⁹

⁴⁸ GŘIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 30, marg. č. 34.

⁴⁹ Pohrůžka. *Nechybujte.cz* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: [https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny/pohr%C5%AF%C5%BEka](https://www.nechybujte.cz/slovník-současne-cestiny/pohr%C5%AF%C5%BEka)

Nátlakem se rozumí psychické nebo fyzické působení (nátlak) na druhou osobu, které je této osobě nepříjemné, zatěžuje jí to a současně je nucena pod tímto tlakem k nějakému plnění nebo zdržení se něčeho. Nátlakem může být teoreticky i pohrůžka násilím.⁵⁰

3. 8. 3. Oběti trestného činu spáchaného pro příslušnost k některému národu, rase, etnické skupině, náboženství, třídě nebo jiné skupině osob

Obecně se na tyto trestné činy vztahuje pojem hate crimes. Jedná se o trestné činy, kdy pachatel koná trestný čin na oběti hlavně z důvodu její národnosti, rasy, etnicity, náboženství, třídě nebo jiné příslušnosti k určité skupině osob. Takových trestných činů může být tedy opravdu velké množství. *Jen u některých trestných činů je tento motiv znakem skutkové podstaty, ať již základní nebo kvalifikované.*⁵¹ Jako příklad si můžeme uvést trestný čin hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob (§ 355 trestního zákoníku), trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 trestního zákoníku) nebo vraždy (§ 140 odst. 1, nebo 2, a 3 písm. g) trestního zákoníku).

Trestné činy na těchto obětech nejsou zaměřeny proti individualizovaným charakteristikám oběti, ale jsou zaměřeny proti její příslušnosti ke konkrétní národnosti, etnicitě, náboženskému vyznání a tak dále. Proto je těžké pro oběť se takovému trestnému činu vyhnout. Zranitelnost těchto osob tedy spočívá ve znacích, které tyto osoby nemůžou ovlivnit (například vlastní národnost nebo etnicita).

⁵⁰ Nátlak. *Nechybujte.cz* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: <https://www.nechybujte.cz/slovník-soucasne-cestiny/n%C3%A1tlak?>

⁵¹ GRIVNA, Tomáš. § 2 [Vymezení pojmů]. In: GRIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 30, marg. č. 35.

Oběť nezřídka pachatele nezná a na druhou stranu ani pachatel většinou nezná svoji oběť. Je motivován pouze nenávisť k původu oběti nebo jeho jinou nenávisť k určité skupině osob.

Zranitelnost těchto obětí tedy spočívá v tom, že nemohou své viktimizaci zabránit a že pachatele ani osobnostně nezajímají. Zde lze shledat paralelu s oběťmi teroristických útoků.⁵²

3. 8. 4. Oběti trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny

Trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny je definován v § 107 trestního zákoníku. Organizovaná zločinecká skupina je v trestním zákoníku § 129 definována takto: *Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.*

Oběti trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny se liší podle formy organizovaného zločinu. O některých skupinách těchto obětí byla řeč již v předchozích kapitolách (např. oběti obchodování s lidmi).

Tyto oběti jsou zvláště zranitelnými oběťmi především z důvodu, že organizované zločinecké skupiny jsou velmi těžko zákonem stíhatelné a mají ve společnosti velkou moc. Jsou obrovskou hrozbou pro oběť před spáchaným trestným činem, ale i po spáchaní trestného činu, protože může docházet k vydírání, k výhrůžkám. Z uvedených důvodů je nutné v trestním řízení takovou oběť chránit a přiznat jí specifická práva v průběhu trestního řízení.⁵³

⁵² ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Zvláštnosti viktimizace u trestných činů z nenávisťi. Zpravodaj BKB, č. 4/2008. ISSN 1213-8282.

⁵³ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

4. Speciální a některá další práva zvláště zranitelných obětí trestných činů

4. 1. Právo na bezplatnou odbornou pomoc

Každá oběť má dle § 4 zákona o obětech trestných činů právo na odbornou pomoc: *Subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů poskytují obětem a osobám jim blízkým, kterým vznikla v důsledku spáchání trestného činu na oběti škoda nebo nemajetková újma, (dále jen „dotčená osoba blízká“) v zapsaném rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem nebo jiným právním předpisem odbornou pomoc, kterou se rozumí psychologické poradenství, sociální poradenství, právní pomoc, poskytování právních informací nebo restorativní programy, a to před zahájením trestního řízení, v jeho průběhu i po jeho skončení. Odbornou pomoc poskytují do doby, dokud to vyžaduje její účel.*

Podle tohoto ustanovení odbornou pomoc mohou poskytovat subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů. Jedná se o subjekty poskytující sociální služby, advokáty, akreditované subjekty a střediska probační a mediační služby.⁵⁴

Pro využití práva poskytnutí odborné pomoci je nutné o toto právo požádat, což lze učinit jak písemně, tak i ústně.⁵⁵

Pod psychologickým poradenstvím a sociálním poradenstvím se rozumí mimo jiné činnost psychologických či sociálních poraden, které mají oběti pomoci v její situaci a zajistit další psychologické a sociální potřeby na míru a poradit jí s kontakty a s možnostmi pomoci na míru; nabízí také informace o právech, které konkrétní osoba má.

⁵⁴ JELÍNEK, Jiří. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-75020-16-1.

⁵⁵ Tamtéž

Pod poskytováním právních informací si lze představit poradenství ohledně všech právních otázek, které se oběti týkají, ať už během trestního řízení, tak i mimo něj. Půjde například o informace o možnostech dalších žalob mimo trestní řízení. Služby v této oblasti nemusejí provozovat jen advokáti.

Poskytováním právní pomoci je především zastupování oběti v trestním řízení. Tuto službu mohou poskytovat jen advokáti. Jedná se o zastupování ale i vyřizování dalších právních záležitostí spjatých s trestním řízením.

Restorativní program pak nabízí za pomoci zprostředkovatele narovnání trestním činem narušeného stavu. Může mít podobu setkání pachatele a oběti nebo jiných účastníků spáchaného trestného činu za účelem finančního vyrovnání nebo dohody.⁵⁶

Tato pomoc je pro oběti trestných činů obecně zpoplatněna, ale zvláště zranitelné oběti trestných činů mohou o tuto pomoc požádat bezplatně. Ustanovení § 5 zákon o obětech trestných činů výslovně uvádí: *Subjekty zapsané v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů mají povinnost poskytnout odbornou pomoc bez zbytečného odkladu bezplatně na základě žádosti zvláště zranitelné oběti, která tuto pomoc potřebuje. To neplatí, jedná-li se o oběť trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku), nevzniklo-li tímto činem nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek.*

Povinnost bezplatného poskytnutí odborné pomoci je vázána na tyto podmínky:

- a) bezodkladné poskytnutí – tj. takové, které nebude znamenat újmu pro žadatele,*
- b) na základě žádosti oběti – tj. záleží na oběti, zdali chce služby využít; žádost nemusí mít písemnou podobu,*
- c) právo přísluší jen zvláště zranitelné oběti – k tomu srov. § 2 odst. 4 a výklad k němu; okruh obětí byl stanoven tak, aby zahrnoval všechny zvláště zranitelné oběti. Jedinou výjimkou jsou oběti trestného činu zanedbání povinné výživy (§ 196 TrZ). V těchto případech, byť jde o děti, vzniká*

⁵⁶ Právo na poskytnutí odborné pomoci. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-pomoc-obetem-trestnych-cinu.aspx>

především následek v podobě neplacení výživného. Statisticky se přitom jedná o jeden z nejčastěji stíhaných trestných činů. To by mohlo neúměrně zatížit jak povinné subjekty, tak i stát, který poskytuje dotace akreditovaným subjektům. Pokud by však činem vzniklo nebezpečí nouze nebo trvale nepříznivý následek, má i taková oběť právo na bezplatnou pomoc,

d) odbornou pomoc oběť potřebuje – potřebností se nemíní nedostatečné sociální a majetkové poměry, ale potřeba pomoci jako takové. Je přitom na subjektu zapsaném v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, aby posoudil, zdali oběť pomoc skutečně potřebuje. Subjekt přitom bude vycházet ze základních zásad stanovených v § 3 odst. 1. To především znamená, že v případě pochybnosti bude považovat osobu, která se cítí být zvlášť zranitelnou obětí, za takovou oběť, která bezplatnou pomoc potřebuje. Bude-li pomoc bezdůvodně odepřena, může se odmítnutá osoba obrátit se stížností na Ministerstvo spravedlnosti podle § 45.⁵⁷

Na poskytnutí bezplatné odborné pomoci mají právo všechny zvlášť zranitelné oběti trestných činů, ať už jsou na tom finančně jakkoliv.⁵⁸

4. 2. Právo na zastupování zmocněncem bezplatně

Dle § 50 trestního řádu má každý poškozený a zúčastněná osoba právo se nechat zastupovat v trestním řízení zmocněncem. Podle odstavce 1 zmíněného ustanovení *Zúčastněná osoba a poškozený se mohou dát zastupovat zmocněncem, kterým může být i právnická osoba; o tom je třeba je poučit.* Odstavec druhý dodává a omezuje, že *Zmocněnec poškozeného může být současně důvěrníkem podle zákona o obětech trestných činů. Je-li zmocněncem zúčastněné osoby nebo poškozeného fyzická osoba, nesmí jím být osoba,*

⁵⁷ GŘIVNA, Tomáš. § 5 [Bezplatná odborná pomoc]. In: GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 46, marg. č. 3.

⁵⁸ GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. Oběti trestných činů: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-793-4.

kteřá není plně svéprávná nebo jejíž svéprávnost je omezena; při hlavním líčení a veřejném zasedání nemůže být zmocněncem ten, kdo je k němu předvolán jako svědek, znalec nebo tlumočník.

Zmocněncem si může poškozený či zúčastněná osoba zvolit advokáta, ale i člena rodiny, známého či právnickou osobu.

Zmocněnce je možné si zvolit kdykoliv v průběhu trestního řízení. *Zmocněnec je oprávněn již od zahájení trestního stíhání být přítomen při vyšetřovacích úkonech, může činit za poškozeného návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky. Může se účastnit všech úkonů, kterých se může účastnit poškozený. Zmocněnec ale nemůže za poškozeného podat svědeckou výpověď.*⁵⁹

Jak se uvádí v odst. 2 § 51a trestního řádu, zvláště zranitelné oběti trestných činů mají nárok na právní pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně i bez splnění podmínek odstavce 1 téhož ustanovení, nejde-li o trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 trestního zákoníku).

Zvláště zranitelná oběť si může zvolit zmocněnce dle svého výběru. Tato osoba by měla mít alespoň základní právní znalosti. Zmocněnce si zvláště zranitelná oběť zvolí písemným oznámením policejnímu orgánu nebo soudu nebo ústním prohlášením spolu se zmocněncem s následným záznamem do spisu nebo zapsáním do protokolu. Takový zmocněnec pak po státu u orgánu činného v trestním řízení může vyžadovat náhradu výdajů spojených se zastupováním.⁶⁰

Podle odst. 4 § 51a trestního řádu zvláště zranitelná oběť může též požádat o ustanovení zmocněnce, když si zmocněnce sama nezvolí. Předseda senátu a v přípravném řízení soudce ustanoví zmocněncem advokáta zapsaného v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů pro právní pomoc podle zákona o obětech trestných činů podle místa působnosti a v pořadí, jak v něm

⁵⁹ Právo na zastupování zmocněncem. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-zastupovani-zmocnencem.aspx>

⁶⁰ SLÁMOVÁ, Martina. Právo zvláště zranitelné oběti na zastupování zmocněncem bezplatně. Epravo.cz [online]. 2019 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-zvlast-zranitelne-obet-na-zastupovani-zmocnencem-bezplatne-115023.html>

následují. Není-li to možné nebo účelné, ustanoví zmocněncem jiného advokáta. Náklady na zmocněnce hradí vždy stát.

Dle mého názoru je důležité, aby zvláště zranitelným obětem trestných činů bylo za méně přísnějších podmínek umožněno nechat se zastupovat zmocněncem. Osobní účast oběti na úkonech trestního řízení je pro oběť psychicky náročná. Tímto způsobem lze zvláště zranitelnou oběť lépe chránit před sekundární viktimizací.

4. 3. Právo na ochranu při výslechu nebo při podání vysvětlení

Toto právo je zaměřeno na to, aby se zvláště zranitelná oběť cítila co nejkomfortněji během výslechu či podávání vysvětlení a byla případně co nejvíce chráněna před sekundární viktimizací během úkonu, který je potřeba v průběhu trestního řízení vykonat.⁶¹ Právo na ochranu před druhotnou újmou je upraveno v § 17 až § 22 zákona o obětech trestných činů.

Každé zvláště zranitelné oběti může být velmi nepříjemné a pro ni psychicky velmi náročné se setkat tváří v tvář s pachatelem trestného činu, který na ní byl spáchán. Proto je nutné takovému kontaktu pachatele a zvláště zranitelné oběti zabránit, pokud si to zvláště zranitelná oběť přeje a pokud je to aspoň trochu možné, aby se co nejvíce eliminovala možnost zhoršení psychického stavu oběti. Za osobu pachatele se v tomto smyslu bere osoba, která byla označena zvláště zranitelnou obětí za pachatele, nebo která je podezřelá ze spáchání trestného činu, nebo proti níž se trestní řízení vede, ale skutečný pachatel to být nakonec nemusí, protože ještě nedošlo k odsuzujícímu rozsudku proti této osobě.⁶² Právo na zabránění kontaktu oběti s pachatelem zakládá § 17 zákona o obětech trestných činů. Právo na zabránění kontaktu s pachatelem má každá oběť, ale u zvláště zranitelných obětí je žádoucí maximální možná snaha tomuto kontaktu zabránit, pokud je to aspoň trochu možné. Pokud vizuálnímu kontaktu

⁶¹ JELÍNEK, Jiří. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-75020-16-1.

⁶² Zákon č. 45/2013 Sb., zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

s pachatelem není možné vzhledem k úkonu, který je nutný provést, zabránit a zvláště zranitelná oběť si kontakt s pachatelem nepřeje, je žádoucí, aby tento kontakt nebyl bezprostředně vizuální a užilo se alternativních možností, jako je audiovizuální zařízení nebo rekognice pachatele přes jednorázové sklo a podobně. Pokud to povaha úkonu nedovoluje a přímá konfrontace je nevyhnutelná, přijmou se alespoň opatření, aby se oběť s pachatelem nemusela vidět bezprostředně před a po provádění takového úkonu. Zvláště zranitelnou oběť je možné předem na vizuální kontakt s pachatelem rovněž připravit, například ukázkou fotografie pachatele. Zvláště zranitelná oběť může požádat o zabránění kontaktu s pachatelem orgán činný v trestním řízení v jakékoliv fázi trestního řízení.⁶³

Podle ustanovení § 19 zákona o obětech trestných činů má každá zvláště zranitelná oběť vždy právo žádat, aby byla vyslechnuta během výslechu osobou stejného či odlišného pohlaví. Stejně tak platí, že pokud vyslychaná osoba potřebuje tlumočníka, tak má právo žádat, aby její tlumočník byl stejného či odlišného pohlaví podle jejího vlastního výběru. Této žádosti je nutné vyhovět, pokud je to alespoň trochu možné. Důvody, které by vedly k zamítnutí určitého pohlaví, vybraného zvláště zranitelnou obětí trestného činu, ať už tlumočníka nebo vyslychajícího, jsou většinou, že osoba vyslychající nebo tlumočník v daném zvoleném pohlaví nejsou v určitou konkrétní dobu k dispozici a výslech není možné odložit. Možnost zvolit si pohlaví vyslychajícího je možné jen v přípravném řízení, ale zvolit si pohlaví tlumočníka je možné v celém průběhu trestního řízení.⁶⁴

Podle odst. 1 § 20 zákona o obětech trestných činů je třeba ke každé zvláště zranitelné oběti při výslechu přistupovat co možná nejvíc citlivě. To stejné platí podle odst. 5 toho paragrafu i pro podávání vysvětlení zvláště zranitelnou obětí. Výslech či podávání vysvětlení zvláště zranitelnou obětí by mělo vždy probíhat s důrazem na opatrnost vzhledem k povaze trestného činu, k osobnosti oběti a její mravní vyspělosti, jejího pohlaví a také s opatrností a svědomím toho,

⁶³ Právo na zabránění kontaktu s pachatelem. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-zabraneni-kontaktu-s-pachatelem.aspx>

⁶⁴ Právo na ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-ochranu-pri-vyslechu-nebo-podani-vysvetleni.aspx>

jaký psychický vztah zaujímá zvláště zranitelná oběť k pachateli trestného činu na ní spáchanému. Otázky týkající se citlivých témat musí být podávány zvláště opatrně a jen je-li to pro trestní řízení opravdu nutné, aby se zamezilo sekundární viktimizaci oběti či jinému zatížení psychického stavu zvláště zranitelné oběti. Jakoukoliv námitku oběti proti otázce a jejímu zaměření, je nutné brát na zřetel. Vyslýchající by měl na toto upozornění zareagovat a snažit se ptát jinak, citlivě, aby dospěl k důležité informaci pro trestní řízení, ale současně výsledkem nezpůsobil sekundární viktimizaci oběti.⁶⁵

Druhý odstavec § 20 pojednává o tom, kým a v jakých prostorách by bylo ideální výslech či podávání vysvětlení vést. Výslech nebo podávání vysvětlení by měl být veden zvláště vyškolenou osobou pro tento účel a v prostorách k tomu určených a upravených (např. ve speciálních výslechových místnostech k výslechu zvláště zranitelných obětí určených). U dětí jako zvláště zranitelné skupiny obětí je zákon přísnější: *Je-li to možné, výslech zvláště zranitelných obětí v přípravném řízení provádí osoba k tomu vyškolená v prostorách pro tento účel upravených či přizpůsobených. Je-li obětí dítě, výslech v přípravném řízení provádí vždy osoba k tomu vyškolená s výjimkou případů, kdy se jedná o úkon neodkladný a vyškolenou osobu nelze zajistit.*

Podle odst. 3 § 20 se výslech provádí tak, aby nemusel být později opakován. Opakování výslechu či podání vysvětlení těchto osob jednoduše žádoucí není a může k němu docházet jen v krajních případech. Pokud už přeci jen k opakování výslechu či podání vysvětlení u stejného orgánu dojde, je právem zvláště zranitelné oběti požadovat, aby byl opakovaný výslech či podání vysvětlení proveden stejnou osobou vyslýchajícího. Mám za to, že výslech by tedy měl být již napoprvé úplný a co nejpodrobnější, vyčerpávající na potřebné informace nutné pro trestní řízení, aby se již vzhledem k zranitelnosti oběti nemusel opakovat.

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-75020-16-1.

4. 4. Některá další práva zvláště zranitelných obětí trestných činů

Zákon uvádí i další práva důležitá pro zvláště zranitelné oběti, které však nejsou právy speciálními.

Každá oběť má právo na důvěrníka podle § 21 zákona o obětech trestných činů. Důvěrníkem je osoba, která nezasahuje do úkonů prováděných v trestním řízení, ale která plní funkci psychické podpory v průběhu trestního řízení. U zvláště zranitelné oběti může být toto právo důležité o to víc vzhledem k vyšší míře psychické zranitelnosti těchto obětí a k možnosti sekundární viktimizace těchto obětí. Podle odstavce 2 *Důvěrníkem může být fyzická osoba způsobilá k právním úkonům, kterou si oběť zvolí. Důvěrník poskytuje oběti potřebnou, zejména psychickou, pomoc. Důvěrník může být zároveň zmocněncem oběti. Důvěrníkem nemůže být osoba, která má v trestním řízení postavení obviněného, obhájce, svědka, znalce nebo tlumočnicka.* Odstavec 4 hovoří o možnosti vyloučit důvěrníka, *jestliže by účast důvěrníka narušovala průběh úkonu nebo ohrozila dosažení účelu úkonu. V případě, že byl důvěrník vyloučen, je nutné umožnit oběti, aby si zvolila jiného důvěrníka, ledaže uvedený úkon nelze odložit nebo by jeho odložení bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady.*

Podle § 7 zákona o obětech trestných činů má každá oběť právo na informace týkající se konkrétního případu, v kterém oběť figuruje. Obdobné právo má i dotčená osoba blízká. Informace oběti může poskytnout Policie ČR, policejní orgán, státní zástupce, subjekt zapsaný v registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů, případně další orgány uvedené v § 10 zákona o obětech trestných činů.⁶⁶ Pro zvláště zranitelné oběti trestných činů je velmi důležitý také § 13 odst. 1 a 2 tohoto zákona, který pojednává o způsobu, formě a rozsahu poskytovaných informací. Na formě poučení záleží zejména, je-li poučováno dítě, velmi starý člověk či mentálně hendikepovaný či osoba ve špatném psychickém stavu. Vzhledem k jejich osobní situaci, je třeba tyto osoby informovat o záležitostech trestního řízení a jejich situaci srozumitelně a v rozsahu, který odpovídá jejich potřebě v rámci trestního řízení. Odstavec druhý naopak umožňuje oběti kdykoliv

⁶⁶ Zákon č. 45/2013 Sb.: Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

odmítnou informování, ale také toto odmítnutí vzít zpět, o čemž musí být poučena. Odmítnutí informování se nevztahuje na informování o právech, která oběť v trestním řízení má.

Podle § 14 zákona o obětech trestných činů má oběť právo na ochranu před hrozícím nebezpečím. Toto právo je důležité pro oběti, kterým hrozí nebezpečí po oznámení trestného činu nebo vyjití trestného činu na povrch. Vzhledem k zvlášť zranitelným skupinám obětí trestných činů, se může jednat kupříkladu o oběti domácího násilí, oběti výhrůzek násilím nebo o oběti organizované zločinecké skupiny a další.⁶⁷ Proto je nutné těmto osobám zajistit přiměřenou ochranu před nebezpečím, které jim může hrozit. Podle odstavce 1 *Policista v případech stanovených jiným právním předpisem, kdy dochází k ohrožení bezpečí oběti, provede úkon nebo přijme jiné opatření k zajištění jejího bezpečí. Stejnou povinnost mají celníci, příslušníci Vězeňské služby, vojenští policisté a strážníci obecních policí za podmínek stanovených jiným právním předpisem.* Možnosti realizace ochrany jsou rozvedeny v následujících odstavcích (například vykazání osoby ze společného obydlí).

Každá oběť má právo na ochranu soukromí. Samotné právo na ochranu soukromí zaručuje již samotné usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky v hlavě II. čl. 7 takto: *Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena. Omezena může být jen v případech stanovených zákonem.* A v čl. 10 odst. 2 takto: *Každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života.* V rámci zákona o obětech trestných činů je právo na soukromí obětí zdůrazněno v § 15 a 16. V § 15 zákon o obětech trestných činů odkazuje na trestní řád, kde je toto právo rozebráno více dopodrobna. Právo na ochranu soukromí je bezpochyby důležité pro zvlášť zranitelné oběti trestných činů. Soukromí je u těchto obětí zvlášť zásadní ochraňovat, protože to mohou být často oběti zvlášť psychicky náročných

⁶⁷ Právo na ochranu před nebezpečím. Policie České republiky [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-ochranu-pred-nebezpecim.aspx>

trestných činů a zveřejnění jejich totožnosti nebo více informací o jejich případu by mohlo zapříčinit jejich sekundární viktimizaci.⁶⁸

Ustanovení § 22 zákona uvádí: *Oběť má právo v kterémkoliv stadiu trestního řízení učinit prohlášení o tom, jaký dopad měl spáchaný trestný čin na její dosavadní život. Oběť může učinit prohlášení i písemně. Každá oběť se tedy může kdykoliv v průběhu trestního řízení vyjádřit k tomu, jaký na ní měl trestný čin dopad, což může být pro zvláště zranitelnou oběť trestného činu důležité vzhledem k jejímu psychickému stavu a pomáhá to i orgánům činným v trestním řízení, které mohou mít víc informací o tom, jak na oběť trestný čin psychicky zapůsobil a mohou tomu uzpůsobit další postup v trestním řízení.*⁶⁹

Určitý okruh obětí trestných činů má právo na peněžitou pomoc od státu za splnění určitých podmínek. Okruh obětí, kterým je přiznán nárok na peněžitou pomoc je vymezen v § 24 odst.1. Stejný zákon stanoví další podmínky udělení peněžité pomoci.

⁶⁸ GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

⁶⁹ GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-793-4.

5. Porovnání české a slovenské právní úpravy zvlášť zranitelných obětí trestných činů

Pojem zvlášť zranitelná oběť trestného činu nemáme jen v České republice, ale využívá se i v jiných zemích. Proto bych na tomto místě rád porovnal českou trestněprávní úpravu tohoto pojmu se slovenskou právní úpravou pojmu a stručně popsal, jaké jsou zde rozdíly. Slovenská republika byla zvolena záměrně, protože je nám svým právním systémem nejbliž. Hned úvodem mohu předestřít, že rozdíly nejsou nikterak veliké.

Slovenská republika má podobný zákon jako je náš zákon o obětech trestných činů. Jedná se o zákon č. 274/2017 Z.z., o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (dále jen „zákon č. 274/2017 Z.z.“). Svoji strukturou si jsou oba zákony velmi blízké. Zákon č. 274/2017 Z.z. používá pojem obzvlášť zranitelná oběť. Obzvlášť zranitelnou obětí podle § 2 písm. c) zákona č. 274/2017 Z.z. je:

1. dieťa; dieťaťom sa rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov, a ak nie je vek osoby známy a existuje dôvod domnievať sa, že je dieťaťom, považuje sa za dieťa, až kým sa nepreukáže opak,

2.osoba staršia ako 75 rokov,

3. osoba so zdravotným postihnutím,

4. obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, trestného činu nedobrovoľného zmiznutia, trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, trestného činu spáchaného organizovanou skupinou, niektorého z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, niektorého z trestných činov terorizmu alebo trestného činu domáceho násillia,

5. obeť trestného činu spáchaného násillím alebo hrozbou násillia z dôvodu jej pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti, rasovej alebo etnickej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery,

6. obeť iného trestného činu, ktorá je vystavená vyššiemu riziku opakovanej viktimizácie alebo druhotnej viktimizácie zistenému na základe individuálneho posúdenia obete a jej osobných vlastností, vzťahu k páchatelovi alebo závislosti od páchatel'a, druhu alebo povahy a okolností spáchania trestného činu,

Po porovnaní s českou úpravou si lze všimnout, že v zákoně č. 274/2017 Z.z. je zvlášť zranitelná osoba dítěte definována podrobněji.

Dále místo osoby vysokého věku je v zákoně č. 274/2017 Z.z. uvedena osoba starší 75 let, což je od české úpravy této skupiny obětí výrazně odlišné. Podle zákona o obětech trestných činů může být zvlášť zranitelnou obětí staršího věku i osoba s nižší věkovou hranicí než 75 let. Současně oproti slovenské úpravě nemáme přesně určenou věkovou hranici.

Oproti slovenské právní úpravě zákon o obětech trestných činů rozepisuje a konkretizuje osoby hendikepované a zakládá si na rozdíl mezi psychicky a mentálně postiženou osobou.

Zákon č. 274/2017 Z.z. mezi obzvlášť zranitelnými oběťmi navíc vyjmenovává oběti nedobrovolného zmizení. Na druhou stranu zákon o obětech trestných činů poskytuje zvýšenou ochranu obětem trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilím.

Ani v jednom z odstavců 1 až 5 zákon č. 274/2017 Z.z. nepožaduje pro založení zranitelnosti osob splnění dalších podmínek, čímž se liší od české právní úpravy.

Zákon č. 274/2017 Z.z. dále poskytuje v odstavci 6 ochranu nespecifickému okruhu obětí, které mohou podléhat opakované nebo sekundární viktimizaci. Takové obecné vymezení v zákoně o obětech trestných činů nemáme.

Slovenská právní úprava v § 2 písm. b) odst. 2 zákona č. 274/2017 Z.z. stejně jako česká právní úprava v § 2 odst. 3 zákona o obětech trestných činů upravuje ochranu i nepřímých obětí, tedy i obětí jímž vznikla újma v důsledku úmrtí osoby jim blízké, které bylo způsobeno trestným činem.

Závěr

Tato bakalářská práce se věnovala výhradně určité skupině obětí trestných činů. Touto skupinou byla skupina zvláště zranitelných obětí trestných činů.

Cílem bakalářské práce bylo na základě analýzy dostupných zdrojů čtenáři představit méně známou problematiku zvláště zranitelných obětí trestných činů. Dále mu osvětlit, proč je taxativně vymezeným kategoriím obětí trestných činů věnována zvláštní pozornost ze strany zákonodárce. Práce ve formě literární rešerše systematicky představuje institut zvláště zranitelných obětí trestných činů. Soustředí se přitom na výklad pojmu zranitelnosti v obecné rovině, ale i ve vztahu k jednotlivým skupinám zvláště zranitelných obětí. Z tohoto důvodu mám za to, že stanovených cílů bylo dosaženo.

V úvodu této bakalářské práce byly stanoveny dvě hypotézy. Předpokládal jsem, že zvláště zranitelným obětím trestných činů je v trestním právu věnována dostatečná pozornost. Na základě analýzy použitých zdrojů jsem dospěl k závěru, že je tomu tak a že tyto oběti jsou důležitou součástí trestního práva jako celku. Dále jsem předpokládal, že problematika zvláště zranitelných obětí trestných činů je v našich podmínkách upravena dostatečně a s relevancí, jež si zaslouhuje. Na základě prostudování zdrojů k této práci mohu potvrdit, že zvláště zranitelné oběti jsou upraveny v českém trestním právu přijatelně a je jim věnována v trestněprávní obci dostačující pozornost. To ale neznamená, že se touto problematikou již nemusíme v odborné veřejnosti dále zabývat.

Přestože jsou zvláště zranitelné oběti trestných činů v trestním právu České republiky upraveny s velkou důležitostí a mají v trestním právu své jasné místo, je nutné hledat stále další možnosti, jak zvláště zranitelným obětím trestných činů ulehčit nejen celý průběh trestního řízení a jejich postavení v něm, ale i zlepšit postavení a systém pomoci před oznámením spáchaného trestného činu příslušnému orgánu činnému v trestním řízení, aby se co nejvíce eliminovala latence trestných činů páchaných na zvláště zranitelných obětech, která je u některých druhů trestných činů páchaných na těchto obětech velmi vysoká.

Je potřeba se také stále zabývat možnostmi prevence páchaní kriminality na skupinách zvláště zranitelných obětí, zvláště na těch, které se páchaní trestné činnosti na nich mohou bránit samy jen velmi omezeně.

Na základě porovnání české a slovenské právní úpravy musím konstatovat, že je problematika zvláště zranitelných obětí upravena v obou zemích podobně. To je dáno jednak vzájemnou blízkostí našich dvou států, jednak tím, že Česká i Slovenská republika je součástí Evropské unie, která ukládá svým členským státům prostřednictvím své legislativy základní právní a sociální požadavky.

Seznam použitých zdrojů

Monografie a komentáře

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. 2., rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-581-4.

DANKOVÁ, Katarína a Vladimír PELC. *Právní pomoc obětem trestných činů*. Praha: CSSP, 2014.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

ŠÁMAL, Pavel, GŘIVNA, Tomáš, VÁLKOVÁ, Helena. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář. 1. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-513-8.

GŘIVNA, Tomáš, ŠÁMAL, Pavel, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Oběti trestných činů: komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-793-4.

JELÍNEK, Jiří. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2021. Teoretik. ISBN 978-80-7502-499-2.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné*. 7. Praha: Leges, 2019. ISBN 978-80-7502-380-3.

JELÍNEK, Jiří. *Zákon o obětech trestných činů: komentář s judikaturou*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: Leges, 2014. Komentátor. ISBN 978-80-75020-16-1.

NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-651-4.

NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2017. ISBN 978-80-7380-677-4.

Časopisy

BÍLKOVÁ, Veronika. Zranitelnost v právu lidských práv. *Jurisprudence*. č. 5/2019. s. 1-10. ISSN 1802-3843. In ASPI (právní informační systém).

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Jak posuzovat zranitelnost oběti. *Právo a rodina*. č. 6/2013, roč. 15. s. 5-12. ISSN 1212-866X.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Zvláštnosti viktimizace u trestných činů z nenávisti. *Zpravodaj BKB*, č. 4/2008. ISSN 1213-8282.

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. K pojmu zranitelnost v českém právním prostředí, zejména v judikatuře Ústavního soudu. *Jurisprudence*. č. 5/2019. s. 11-17. ISSN 1802-3843. In ASPI [právní informační systém].

TYMOFEYEVA, Alla. Zranitelné osoby v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva. *Jurisprudence*. č. 5/2019. s. 11-17. ISSN 1802-3843. In ASPI (právní informační systém).

Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb.: Ústava České republiky.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb.: vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon č. 40/2009 Sb.: Trestní zákoník.

Zákon č. 45/2013 Sb.: Zákon o obětech trestných činů a o změně některých zákonů.

Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 273/2008 Sb.: o Policii České republiky.

Zákon č. 218/2003 Sb.: o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů.

Zákon č. 274/2017Z.z., o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Soudní judikatura

Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. III. ÚS 2916/15 ze dne 28. 2. 2017.

Elektronické zdroje

ČIHAKOVÁ, Lenka. Oběti trestného činu teroristického útoku. *Semantic Scholar* [online]. Dostupné z:

<https://www.semanticscholar.org/paper/Ob%C4%9B%C5%A5-trestn%C3%A9ho-%C4%8Dinu-teroristick%C3%A9ho-%C3%BAAtoku-z-pohledu-%C4%8Cih%C3%A1kov%C3%A1/a714a54b444678ffc6d21b13d4e2792b26e751d0#related-papers>

DANKOVÁ, Katarína., PELC, Vladimír. Právní pomoc obětem trestných činů. [online]. 1. vydání. Praha: CSSP Praha, 2014. Dostupné z: <https://docplayer.cz/1901796-Pravni-pomoc-obetem-trestnych-cinu-mgr-katarina-dankova-judr-vladimir-pelc.html>.

Dítě jako oběť trestného činu. *Šance Dětem* [online]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/dite-jako-obet-trestneho-cinu>

Domácí násilí. Příručka pro všechny, kteří jsou ohroženi domácím násilím. *Docplayer* [online]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/22430627-Domaci-nasili-prirucka-pro-vsechny-kteri-jsou-ohrozeni-domacim-nasilim.html>

Informace k novele zákona o obětech trestných činů. Bílý kruh bezpečí [online]. . Dostupné z: <https://www.bkb.cz/aktuality/n540-informace-k-novele-zakona-o-obetech-trestnych-cinu/>

Jája a Pája. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/jaja-a-paja.aspx>

MARKOVÁ, Petra. Úprava obětí a zvláště zranitelných obětí v právním řádu ČR a jejich ochrana během trestního řízení. *Epravo.cz* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/uprava-obeti-a-zvlast-zranitelnych-obeti-v-pravnim-radu-cr-a-jejich-ochrana-behem-trestniho-rizeni-110433.html>

Oběti trestných činů s postižením v České republice [online]. Dostupné z: <https://validity.ngo/wp-content/uploads/2022/04/National-finding-report-CZ-cze-2-220422.pdf>

Oběť trestného činu a poškozený v trestním řízení. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/obet-trestneho-cinu-a-poskozeny-v-trestnim-rizeni.aspx>

Postižení požadují větší ochranu před násilím. [online]. Dostupné z: <https://www.zijushandicapem.cz/clanky/spolecne-zajmy/lide-s-postizenim-pozaduji-vetsi-ochranu-pred-nasilim-celi-mu-az-dvakrat-casteji-nez-lide-bez-postiz.html>

Právo na poskytnutí odborné pomoci. *Infovictims* [online]. Dostupné z: <https://www.infovictims.cz/cz/pravo-na-poskytnuti-odborne-pomoci>

Právo na zabránění kontaktu s pachatelem. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-zabraneni-kontaktu-s-pachatelem.aspx>

Právo na ochranu při výslechu nebo podání vysvětlení. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-ochranu-pri-vyslechu-nebo-podani-vysvetleni.aspx>

Právo na zastupování zmocněncem. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-zastupovani-zmocnencem.aspx>

Právo na poskytnutí odborné pomoci. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-pomoc-obetem-trestnych-cinu.aspx>

Právo na ochranu před nebezpečím. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pravo-na-ochranu-pred-nebezpecim.aspx>

Problematika Hate Crime.: Zahraniční zkušenosti a možnost aplikace tohoto přístupu v ČR s důrazem na trestné činy z nenávisti proti cizincům [online]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/problematika-hate-crimes.aspx>

Síla zranitelnosti. *Validity Foundation* [online]. Dostupné z: <https://psychologie.cz/sila-zranitelnosti/>

SLÁMOVÁ, Martina. Právo zvláště zranitelné oběti na zastupování zmocněncem bezplatně. *Epravo.cz* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-zvlast-zranitelne-obeti-na-zastupovani-zmocnencem-bezplatne-115023.html>

TZ: OBĚTI TRESTNÝCH ČINŮ STÁLE ČASTĚJI BEZ ÚČINNÉ POMOCI [online]. Dostupné z: <https://www.profem.cz/shared/clanky/570/Tiskov%C3%A1%20zpr%C3%A1va%20FINAL.pdf>

Úprava obětí a zvláště zranitelných obětí v právním řádu ČR a jejich ochrana během trestního řízení. JELÍNEK & Partneři: Advokátní kancelář [online]. Dostupné z: <https://www.advokatijelinek.cz/post/%C3%BAprava-ob%C4%9Bt%C3%AD-a-zvl%C3%A1%C5%A1%C5%A5-zraniteln%C3%BDch-ob%C4%9Bt%C3%AD-v-pr%C3%A1vn%C3%ADm-%C5%99%C3%A1du-%C4%8Dr-a-jejich-ochrana-b%C4%9Bhem-trestn%C3%ADho-%C5%99%C3%ADzen%C3%AD>

Zvláště zranitelné oběti. *Policie České republiky* [online]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zvlast-zranitelne-obeti.aspx>

Zvláště zranitelná oběť. *Máte svá práva: Informační web pro oběti násilí z nenávisti a zvláště zranitelné oběti* [online]. Dostupné z: <http://www.matesvaprava.cz/zvlast-zranitelna-obet>

Zvlášť zranitelné oběti a jejich ochrana v trestním řízení [online]. Praha, 2017. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/94607/120287172.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Diplomová. Univerzita Karlova.

Senioři v roli oběti a svědka trestného činu. *Bezpečnostní sbory.cz* [online]. Dostupné z: <https://bezpecnostni-sbory.wbs.cz/clanky/2-2013/seniori-v-rolu-obeti.pdf>

Obrázky

Obrázek 1: Přirozené hodnoty jako základ spokojeného a úspěšného života. *Kamevéda* [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: www.kameveda.com/cs/rodicovstvi/894-prirozene-hodnoty-jako-zaklad-spokojeneho-a-uspesneho-zivota

Obrázek 2: V Benešově otevřeli speciální výslechovou místnost pro děti. In: *Blesk.cz* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/zpravy-krimi-z-policejního-deniku/274181/v-benesove-otevřeli-speciální-výslechovou-místnost-pro-děti.html>